

TÜRK SİNEMASINDA FOLKLORİK UNSURLAR: *MAVİ BONCUK* FİLMİ ÖRNEĞİ

Haktan Esat BAYAT*, Yavuz KÖKTAN**

* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Mezunu, haktan.esat@gmail.com

** Dr. Öğretim Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ykoktan@sakarya.edu.tr

Received Date: 20.09.2022. Revised Date: 06.10.2022. Accepted Date: 30.11.2022

Copyright © 2022 Haktan Esat Bayat and Yavuz Köktan. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Özet

Bir milleti ya da topluluğu ortak bir noktada buluşturan değerler bütünü kültürdür. Halk kültürü, içerisinde barındığı toplumun ahlak anlayışı, dini ritüelleri, gelenekleri, göreneklere ve diğer ürünlerinden beslenerek büyür ve yüzyılların deneyimleriyle harmanlanarak nesilden nesle aktarılır. Bu aktarım neticesinde kültür, değişim ve gelişim içinde varlığını devam ettirir. Günümüzde kitle iletişim araçlarından birisi olan sinema, kültür aktarımında önemli bir yere sahiptir. Sinema, doğal ya da kurgusal görüntüler taşıması ve işitsel verilere sahip olması açısından halk kültürüne malzeme sağlar ve dolayısıyla halk kültürüne kaynaklık eder. İçerisinde dram, hüznün, komedi, korku gibi duygular barındıran sinema filmleri, halkın kültürüne dair pek çok öğeyi beyaz perdeye taşımaktadır. Sinema filmleri içerisinde ekonomik, siyasal, politik sorunlar aktarılırken toplumun yaşantıları, masalları, hikâyeleri, atasözleri, deyimleri, türküleri, yeme-içme alışkanlıkları, giyim-kuşam kültürü gibi pek çok kültürel unsur da kendine yer bulur.

Her kültürün bir değerler bütünü vardır. Dolayısıyla kültüre bağlı olarak şekillenen her türlü birikim, ait olduğu toplumdaki kültürün bir parçası sayılır. Türk sineması, filmleriyle geçmişten bu yana kültürel birikimleri toplamış, kaydetmiş ve gelecek kuşağa aktarmada önemli bir araç haline gelmiştir. Türk halk kültürü ürünlerinde Türk toplumunun gündelik hayatı, düşüncesi, dünya görüşü ve beğenisi yer alır. Türk halk kültürünün sinema içerisinde yer almasında yönetmen ve senaristlerin etkisi büyüktür. Nitekim sinema filmleri yönetmen ve senarist nezdinde şekillenir, oyuncular tarafından işlenir. Bu çalışmada 1974 yılı yapımı olan *Mavi Boncuk* filmindeki kültürel unsurların beyaz perdeye ne şekilde yansıtıldığı incelenecektir. Bu inceleme yapılırken Sedat Veyis Örnek'in yirmi beş maddelik halkbilimi tasnif çalışması örnek alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk halk kültürü, Türk sineması, *Mavi Boncuk*, Sedat Veyis Örnek, Halkbilimi tasnifi.

FOLKLORIC ELEMENTS IN TURKISH CINEMA: THE EXAMPLE OF *MAVİ BONCUK (BLUE BEAD)* MOVIE

Abstract

Culture is the set of values that bring a nation or community together at a common point. Folk culture, matures by being fed by the morals, religious rituals, traditions, customs and other elements of the society in which it lives, and is transferred from generation to generation by blending with the experiences of centuries. As a result of this transfer, culture continues to exist in change and development. Today, cinema, which is one of the mass media, has an important place in the transfer of culture. Cinema carries natural or fictional images and has auditory data. Thanks to this feature, it provides material to folk culture and therefore it is a kind of source of folk culture. Movies, which contain emotions such as drama, sadness, comedy and fear, present many elements of folk culture on the silver screen. Cinema includes many cultural elements such as proverbs, idioms, songs, experiences, folk tales, clothing styles, and the economic and political climate of the period.

Every culture has a set of values. Therefore, every phenomenon shaped by culture is a part of the culture of the society to which it belongs. Turkish cinema, with its films, has collected and recorded cultural facts from the past to the present and has become an important tool in transferring them to the next generation. The products of

Turkish folk culture include the daily life, thoughts, world views and tastes of Turkish society. The influence of directors and screenwriters is great in the exhibition of Turkish folk culture in cinema. Indeed, films are shaped by directors and screenwriters and processed by actors. In this study, it will be examined how the cultural elements in the “*Mavi Boncuk (Blue Bead)*” movie, which was released in 1974, are reflected on the silver screen. While making this study, Sedat Veyis Örnek's folklore classification study was taken as an example.

Keywords: Turkish folk culture, Turkish cinema, Mavi Boncuk (Blue Bead), Sedat Veyis Örnek, Folklore classification.

Giriş

Türk halk kültürü, geçmişten günümüze kadar ait olduğu toplumun dil, kültür, duygu ve düşünce sistemiyle oluşmuş, toplum ve insan ilişkileriyle şekillenmiştir. Her toplum mensup olduğu uygarlığın dil, din, inanç, kültür ve tarih mirasıyla dünyadaki yerini alır. (Artun, 2006: 297) Türk halk kültürü içerisinde barındırdığı sözlü ve yazılı kaynakları, halk hikâyeleri, yaşam tarzları, gelenek-görenek, örf, âdet, töre gibi yapılarıyla kimlik kazanmıştır. Bu kimliğin gelişmesi ve devamlılığı, halk kültürünün gelecek kuşağa doğru ve etkili bir biçimde aktarılmasıyla sağlanmıştır. Örneğin masallar, halk hikâyeleri, türküler, şarkılar, maniler, destanlar, ninniler gibi halk kültürü ürünleri dilden dile aktarılarak ya da yazıya dökülerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Bir kitle iletişim aracı olan sinema, kültürün çeşitli unsurlarını farklı biçimlerde işleyerek popüler kültür hâline getirmiştir. (Özkan, 2020:43) İnsan hayatında sosyal, politik, kültürel, ideolojik açıdan önemli bir yere sahip olan sinema, geleneksel kültürde yer alan bir ritüeli kültür unsuruna dönüştürerek seyirciye yansıtır. Sinema, kendinden önce var olan edebiyat, resim, müzik, tiyatro, heykel, dans gibi sanat dallarıyla her daim iletişim içinde olmuştur. (Kale, 2010:266) Duvar halısı, sepet, halı, kilim gibi ürünler maddî kültür kaynakları yanında ahlaki davranışlar, sosyal normlar, örf ve âdetler gibi manevî kültür kaynakları beyaz perde içerisinde yerini alır. Sinema içerisinde yansıtılan bir görüntü aslında döneme ait olan pek çok kültürel unsuru bünyesinde barındırır. Ön planda, sinemanın komedi, dram, korku gibi türleri işlense de arka planda pek çok halk kültürü unsuruna rastlanır.

Halkbilimi ile sinema karşılıklı etkileşim içerisinde yer alır. Bu yüzden iki alan da birbirine kaynaklık eder. Sinema sektöründe filmin tür ya da konusu ne olursa olsun içerisinde mutlaka kültür unsuru/unsurları yer almaktadır. (Güvenç, 2020:62-63) Sinemanın herhangi bir anlatıyı hareketli resim ya da görüntülerle ifade etmek için geliştirdiği kendine ait dili ve tekniği görüntü merkezli yaklaşım ile elde edilir. (Güvenç, 2020:71) Türk sinemasında kullanılan gerçek tarihî ve kültürel mekânlar görüntü merkezli yaklaşıma örnek oluşturur. Bunun yanı sıra filmlerde yer alan doğal ya da yapay sesler farklı türlerde işlenerek ses merkezli yaklaşım örnekleri taşır. (Güvenç, 2020:229) Öyle ki filmlerde yer alan şarkı, türkü gibi müzik türleri ses merkezli yaklaşımla halk kültürüne malzeme olur.

Amaç

Bu çalışmada 1974 yapımı olan *Mavi Boncuk* filminde Türk halk kültürü unsurlarının beyaz perdeye nasıl ve ne şekilde aktarıldığı halkbilimi bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Çalışmada Sedat Veyis Örnek'in bilim dünyasına sunduğu yirmi beş maddeden oluşan “Halkbilimi Tasnifi” esas alınmıştır. Çalışma sürecinde yazılı ve elektronik kaynaklardan destek alınmıştır. Veri toplama tekniği olarak doküman incelemesinden faydalanılmıştır. Elde

edilen bilgilerden hareketle halk kültürüne dair unsurlar incelenmiş, unsurların ilgili filmde ne şekilde yansıtıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Filmde kültürel unsurlardan on dokuzu doğrudan ya da dolaylı olarak ekrana yansıtılmıştır. Elde edilen unsurlar başlıklar hâlinde sırasıyla detaylandırılarak açıklanmış ve buna bağlı olarak sonuç bölümünde vurgulanmıştır. Bununla birlikte sinema filmi içerisinde yer alan görüntü, ses ve metin merkezli yaklaşımlar folklorik bağlamda tespit edilerek kültürel unsurlar bölümlerinde işlenmiştir.

Mavi Boncuk (1974) filminin özeti ve halk kültürü bağlamında incelenmesi aşağıdaki gibidir:

***Mavi Boncuk* Filminin Tanıtımı ve Özeti**

Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in üstlendiği, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı 1974 yılı yapımı olan filmde Münir Özkul (Baba Yaşar), Tarık Akan (Yakışıklı), Zeki Alasya (Şeker Kâmil), Metin Akpınar (Kanuni Süleyman), Kemal Sunal (Kaymakam Cafer), Halit Akçatepe (Mıstık), Feridun Çölgeçen (Gazino Patronu), Giray Alpan (Gazino Şefi), Emel Sayın (Emel), Perran Kutman (Emel Sayın'ın Hizmetçisi), Adile Naşit (Adile Teyze) gibi isimler yer alır. (<https://www.tsa.org.tr>, 21.10.2022)

Aynı evde yaşayan altı kişi, Emel Sayın'ın sahneye çıktığı gazinoya gidip eğlenmek ister. Fiks menü diye adlandırılan menüden yiyip içtikten sonra garsonlar tarafından hesap kabarık gelir ve dolayısıyla hesabı ödeyemezler. Bunun üzerine gazinodaki çalışanlardan dayak yerler. Gazino sahibinden intikam almak için Emel Sayın'ı kaçırmaya planları yaparlar. Emel Sayın'ı bayıltarak kendi yaşadıkları eve kaçırlar ve çatı katına onu saklarlar. Kimsenin görmemesi için odanın camlarını tahtalarla kapatırlar. Patronun Emel Sayın'ı serbest bırakmaları adına fidye parası isterler. Bir süre sonra gazino patronu onların istediği fidye parasını verir. Emel Sayın'ın artık eve gitme vakti gelse de kendisi bu evden ayrılmak istemez. Çünkü Baba Yaşar ve diğer oyunculara alışmış hatta içlerinden birine âşık olmuştur. Baba Yaşar ve ekibi onu kaçırdıkları gibi tekrar bayıltarak evinin yakınlarına bırakırlar. Ekip, bir süre sonra İstanbul Boğazı yakınlarına kendi imkânlarıyla bir gazino açar. Emel Sayın bu gazinoya kendi rızasıyla geldikten sonra film son bulur.

Yerleşim-Yerleri Türleri

İnsanoğlu, tarih boyunca yaşamını sürdürebileceği bir fiziksel ortama ihtiyaç duymuştur. Bu fiziksel ortamı ekonomik şartlar doğrultusunda köy ya da kent yaşamı olarak tercih etmek durumunda kalmıştır. İstanbul'un Yeşilköy, Sarayburnu, Şişhane, Taksim, Sarıyer gibi mekânlarında çekilen film, kent yaşamını yansıtmaktadır. (<https://www.youtube.com>, 20.10.2022)

Görüntü, sinema sanatında en önemli anlatım araçlarından birisidir. Sinemada çekimler esnasında arka planda yer alan saray, sokak, cami, köşk, cadde gibi tarihî ya da kültürel mekânlardaki görüntülerin kamera açısına yansımaları, halk bilimsel olarak görüntü merkezli bakış açısını da beraberinde getirmiştir. (Güvenç, 2020:76) O dönemde Taksim'de bulunan İnönü Anıtı, Gümüşsuyu İnönü Caddesi'nde yer alan ahşap ev, İstanbul Boğazı ve Beykoz ormanları gibi yerlerin kameraya yansıtılması görüntü merkezli yaklaşıma örnek teşkil eder.

Barınak-Konut (Halk Mimarisi)

Barınak-Konut bir başka söylemle halkın tasarlamış olduğu mimari yapı içerisinde toplumun değer yargıları, sosyal ve toplumsal ilişkileri, gelenek-görenek ve inançlarına dair örnekler vardır. İlgili filmde oyuncuların barınmada kullandıkları mimari yapı köşktür. Bu yapı, pek çok Yeşilçam filmine ev sahipliği yapan "Stavro'nun eski köşküdür."

(<https://www.youtube.com>, 20.10.2022) Köşk, büyük bahçeli, iki katlı, pencereleri yukarı doğru açılan, içten merdivenli ve teras katlıdır. Köşkün içindeki oda kapıları, dış görünümü itibarıyla bağlamından koparılmamış ahşap malzemedendir yapılmıştır. Filmde Baba Yaşar ve diğer oyuncular, konukları Emel Sayın'ı köşkün teras katında misafir eder. Filmin farklı sahnelerinde halk mimarisine ait olarak ahşap ve betonarme yapı binalar da kamera açısına yansımıştır.

Filmde yer alan sahnelerdeki ev eşyalarından bazıları şunlardır:

Odaları süsleyen çeşit çeşit yabancı film afişleri, duvara asılı zilli tef, gitar, bağlama, zurna, gramofon, taşınabilir piyano gibi müzik aletleri vardır. İspirto ocağı, Romen rakamlı duvar saati, Emel Sayın ve Kaymakam Cafer tarafından kullanılan çalı süpürgesi, plastik sürahi, kışlık yorgan takımları, çarşaf, mavi plastik kova, alüminyum leğen, duvara asılı hasır çanta, aynalı dolap takımı, köşe sehpa, ahşap üç bölmeden oluşan ayaklı sehpa, ahşap sandalye, şemsiye, dolap, koşan at motifli duvar halısı, tavus kuşu motifli duvar halısı gibi ürünler vardır. Mutfak bölümünde ahşap fincan dolabı, tahta terek, duvara asılı alüminyum tencere, alüminyum kova, gibi eşyalar vardır. Filmde çeşitli duvar halılarının yanı sıra farklı fotoğraf çerçevelerin kullanılması geleneksel ve modern yapıya ait izler taşır.

Filmde Emel Sayın'ın evinin dış cephesi kamera açısına alınmasa da evin iç dizaynından hareketle iki katlı olduğu anlaşılmaktadır. Emel Sayın'ın odasında çift kişilik yatak, ahşap masa, ev halısı, abajur, kurmalı çalar saat, aynalı dolap takımı, aynalı dolap takımının üstünü örten bir masa örtüsü gibi ev eşyaları vardır. Baba Yaşar ve diğer oyuncular Emel Sayın'ı kaçıracakları esnada ev halısını kullanırlar.

Aydınlanma-Isınma

Filmde aydınlanma ihtiyacı elektrik vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Baba Yaşar ve diğer oyuncuların yaşadıkları evde ısınma türüne dair herhangi bir unsur tespit edilemezken Emel Sayın'ın evinde ısınma ihtiyacı kalorifer ile sağlanmaktadır. Filmin son sahnesinde yer alan Mavi Boncuk Gazinosu'nda ise aydınlanma ihtiyacı elektrik ile giderilirken ısınma ihtiyacı kömür sobası ile giderilmektedir.

Taşıtlar Taşıma Teknikleri

Tarih boyunca insanoğlu canlı ya da cansız varlıklardan destek alarak taşıma tekniklerini geliştirmiştir. İnsan gücünün fiziki olarak sınırlı olması mekanik araçların yapımı ve kullanımını doğurmuştur. Filmde Kaymakam Cafer'in eski model bir otomobili vardır. Bu araç ev halkı tarafından kullanılmaktadır. Aracın sürekli arıza yapması durumu ise filme güldürü unsuru kazandırır. Ayrıca kamera açısına yansıyan bir sahnede otobüslerin kullanıldığı da görülür.

Ekonomi Türleri

İnsanoğlu, fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve yaşamını devam ettirebilmek için bazı ekonomik faaliyetlerle uğraşmaktadır. Tarım, hayvancılık ve ticaret gibi alanlar bu ekonomik faaliyetlerin başında gelir. Filmde ekonomi türleri başlığı altında ele alınabilecek sahne Adile'nin tavuklarıdır. Adile, tavuklarına "çilli kızlarım" diye seslenir. Adile'nin film süresince kümeste bulunan tavuklarından elde ettiği yumurtaları satıp satmadığına dair bir bilgi yoktur.

Halkın, geçinme gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturduğu, geliştirdiği ya da edindiği üretim-tüketim biçimleri, alışkanlıkları ve davranışları halk ekonomisini oluşturmaktadır. (Özarslan ve Karataş, 2016:19) Bu başlık altında filmdeki çeşitli meslekler değerlendirilecektir.

Bilet satıcısı: Şeker Kâmil, maçlarda karaborsa bileti satmaktadır.

-Kâmil: “Kuyrukta yerimiz var! Kuyrukta yerimiz var! Kuyrukta en önde yerimiz var. Beklemeyelim abiler...”

-Diğer kişiler: “Hooppp hooppp hoop!” diyerek bu duruma tepki gösterir.

Yakışıklı ile Kâmil anlaşıp kuyruktaki sırayı bir kişiye satarlar. Yakışıklı başka bir sıraya girer fakat sıra onun değildir. Kendisini de “Ya şimdi köfte-ekmek almaya çıkmadım mı kardeşim buradan?” sözleriyle savunur.

Süleyman, önündeki kişinin arkasına girer. Önündeki ve arkasındaki kişiye mandalina yemeyi teklif eder. Bir süre sonra polisle karşılaşır. Polise, ekmek parası olduğunu söyler ve aslında kendisinin içeri girmeyeceğini ima eder.

Baba Yaşar, Emel Sayın’a “*Avare*” filminden kazandığı parayla oğlunu büyüttüğünü aktarır. Gişe yanında ya da sinema önünde bilet satışı yaptıklarını ekler. Bu sahnede Emel Sayın ile Baba Yaşar arasında yaşanan diyalog aşağıdaki gibidir:

-Emel Sayın: “Sinemacı mısınız siz?”

-Baba Yaşar: “Hayır, bilet satarız.”

-Emel Sayın: “Gişeci misiniz?”

-Baba Yaşar: “Pek sayılmaz... Bilet satarız ama gişede değil. Gişenin hemen yanında ya da sinema önünde.”

-Emel Sayın: “Biraz daha yüksek fiyata he?”

-Baba Yaşar: “Biraz.”

-Emel Sayın: “Karaborsacılık yani?”

-Baba Yaşar: “Teessüf ederim. Amme hizmeti yapıyoruz biz. Niye karaborsa olsun? Milletin boğazıyla sıhhatiyle oynamıyoruz ki. Ne yağ saklıyoruz ne de şeker. Vatandaşın rahatı için ter döküyoruz. Olsa olsa pembe borsa diyebiliriz.”

-Emel Sayın: “Doğru haklısınız.”

Bu sahnede yağ ya da şeker gibi ürünlerin dönemsel olarak karaborsacılık ile satışa sunulması durumu yukarıdaki diyaloglarla işlenmiştir.

Dilenci: Kaymakam Cafer, Mıstık ve Kâmil gazino patronundan fidye alabilmek için dilenci kılığına girmiştir. Filmde Kâmil ve sokaktaki karanfilli vatandaş arasında büyük bir arbede yaşanır.

Cafer’in gözünde güneş gözlüğü vardır. Paltosu da yırtıktır. Yakışıklı ile arasında geçen diyalog şu şekildedir:

-Cafer: “Köre bir sadaka... Köre sadaka...”

-Yakışıklı: “Cafer?”

-Cafer: “Sen misin yakışıklı?”

-Yakışıklı: “Karanfilli herif geçti mi?”

-Cafer: “Nasıl göreyim? Ben körüm.”

-Yakışıklı: “Ulan sahici kör değilsin ya! Kör taklidi yapıyorsun.”

-Cafer: “Ama ben sahici olsun diye gözlerimi kapatıyorum.”

-Yakışıklı: “Allah cezanı versin.”

Eskici: Baba Yaşar, Kaymakam Cafer, Süleyman ve Mıstık, Emel’i rahat ettirmek için ona eskiciden seyyar bir banyo küveti alır. Eskici ile aralarında geçen diyalog aşağıdaki gibidir:

-Süleyman: “Bu eşyaların hepsi satılık mı?”

-Eskici: “Ne arıyorsunuz siz?”

-Baba Yaşar: “Bize şöyle ucuz yollu banyo lazım da.”

-Eskici: (Eski banyo küvetini göstererek) “Bakın işte bu var.”

Garson: Baba Yaşar ve diğer oyuncular gazinoda yemekten sonra hesap üzerine garsonlarla tartışırlar.

Postacı: Şeker Kâmil, postacı kılığında patronun odasına gelip yazdıkları mektubu verir.

Simitçi: Stadyum çevresinde simitçi satış yapmaktadır.

Filmde halk ekonomisine dair bir farklı kullanım film sonunda gerçekleşir. Baba Yaşar ve diğer oyuncular kendi imkânlarıyla gazino açarlar. Gazinonun içerisinde “Fikis menü 10 Lira” yazmaktadır. Baba Yaşar, diğer oyuncu ekibe dönerek “Gazinomuzda yüzde on garsoniye alınmaz. Yüzde elli alınır.” der ve kendi aralarında gülüşürler.

Beslenme-Mutfak-Kiler

Beslenme biçimleri, çok eski dönemlerden itibaren toplumların içinde buldukları kültürel, coğrafi, ekonomik yapıya göre şekillenmesiyle oluşmuştur. Orta Asya ve Anadolu topraklarının sunmuş olduğu ürün çeşitliliği, uzun bir tarihsel süreç sonrasında pek çok farklı kültürle zenginleşerek günümüze kadar ulaşmıştır. (<https://aregem.ktb.gov.tr>, 21.10.2022)

Filmde ilk sahnede Emel Sayın'ı gazinoda dinlemeye giden Baba Yaşar ve diğer oyuncular rakı, şarap, beyaz üzüm, siyah üzüm, muz, elma, portakal gibi meyveleri yiyip içer. Bir süre sonra Baba Yaşar ve diğer oyuncular evde yemek yapar ve yerler. Bu sahnede masada ekmek, alüminyum tencere, plastik su bardakları, plastik sürahi vardır. Filmin mutfak sahnelerinde ahşap fincan dolabı, tahta terek, duvara asılı alüminyum tencere, alüminyum kova, plastik bidon yer alır. Süleyman, ev halkına marul salatası yapmıştır. Salatayı süslemek için sıvı yağ kullanır. Baba Yaşar ve diğer oyuncular Emel Sayın'a makarna yapmıştır. Fakat Emel Sayın makarna yemek istemez. Bunun yerine oyunculardan elbise ister. Filmde meyvelerden elma, nar, portakal gibi ürünler yer alırken yemek çeşitlerinden, köfte, kıvırcık salata, şarap gibi yiyecek ve içecekler vardır. Beslenme kültürüne dair son sahne aslında filmin de son sahnesidir. Bu sahnelerde Baba Yaşar ve diğer oyuncular kendi açtıkları gazinoda turşuluk biber, cips gibi yiyeceklerin yanı sıra alkollü içeceklerden rakı içmeyi tercih ederler. Film süresince evde yemekleri hazırlayan ve pişiren oyuncu Süleyman'dır. Süleyman, yemek yaptığı sırada çeşitli önlükler kullanmıştır. Bu sahneler haricinde filmde yemek kültürüne dair bazı sahneler aşağıdaki gibidir:

Baba Yaşar, Emel Sayın'a kahvaltılık tepsisi hazırlamıştır. Tepside çay, peynir, zeytin, dilimlenmiş ekmek ve yumurta vardır. Emel, Baba Yaşar'ın getirmiş olduğu kahvaltılık tepsisindeki yiyeceklerin hepsini yemiştir, çayı son yudumuna kadar içmiştir.

Süleyman, Adile Teyze'nin kümesinden izinsiz bir şekilde iki yumurta alır. Ardından Şeker Kâmil'in seslenmesi üzerine yumurtaları yere düşürür.

Süleyman, Adile Teyze'nin kümesinden izinsiz bir şekilde iki adet canlı tavuk alır. Öğle yemeğine tavuk pişirecektir fakat canlı olan tavukları kesemez. Mıstık'a söyler fakat Mıstık “Delî misin be Süleyman Abi? Ben tavuk kesebilir miyim hiç? Düşer bayılırım.” diye cevap verir.

Emel Sayın, “Ben bütün tavuğu bir haftada yiyemezdim. Bir oturuşta hepsini bitirdim. İştahım açıldı.” diyerek açlık durumunu vurgular ve tavukların hepsini bitirir.

Süleyman'ın soğan doğradığı sahnede Emel Sayın gelir. Bu sahnede kurutulmuş mısır ve kurutulmuş biber seyirciye yansıtılır.

Türk halk kültüründe gerek yemek yapıldığı gerekse yemeğin yenildiği esnada olmazsa olmazlardan bir tanesi de tuzdur. Süleyman'ın yemek yaptığı sahnelerde Emel Sayın salçalı yemeğe tuz ekler.

Filmde alkollü içeceklerin yanı sıra Türk kahvesinin de tüketildiği görülür. Emel Sayın, Baba Yaşar'a Türk kahvesi pişirir. Bir önceki sahnede de Baba Yaşar ve diğer oyuncular Emel Sayın'a Türk kahvesi pişirmiştir.

Ölçme, tartma, hesaplama birimleri; zaman ve mesafe kavramları

Günümüzde özellikle günlük yaşamda ve alışverişlerde kullanılan para birimleri ile zaman kavramı filmde farklı sahnelerde yer almaktadır. Filmde para birimi olarak Türk Lirası kullanılırken zaman birimi olarak saat ile hafta kullanımları mevcuttur. Filmin ilk sahnelerinde Baba Yaşar ve diğer oyuncular, gazinoda fiiks (sabit fiyatlı) menü yediklerini düşünürler fakat işin aslı anlaşıldığında paraları olmadığı için zor duruma düşerler.

- Mıstık: “Bu fiiks menü iyi numara be Baba Yaşar.”
- Kaymakam Cafer: “Ucuz da...”
- Şeker Kâmil: “Üstelik her şeyi de yedik içtik.”
- Baba Yaşar: “Adam başı 100 kâğıttan 600. 50 kâğıt da bahşiş bırakalım mı?”
- Şeker Kâmil: “Bırakalım anasını satayım... Garibanlar sevinsin.”

Baba Yaşar ve diğer oyuncular, Emel Sayın'ı kaçırmak için ilk etapta 5.000 TL sonrasında 10.000 TL isteyeceklerini konuşurlar. Baba Yaşar, gazino patronundan intikam almak ve fakir fukaraya yardım amaçlı Emel Sayın'ı kaçırp 100.000 TL fidye isteyeceklerini yanındakilerle paylaşır.

Emel Sayın'ı kaçırmadan önce açacakları gazinonun hayalini kurarlar. Mıstık, gazinonun menüsünün, “yemesi, içmesi, alevli meyvesi hepsi dâhil 10 TL.” olacağını belirtir.

Emel Sayın'ın patronundan para alabilmek için dilenci kılığına girerler ve bu meslekten kazandıkları para 37 lira 75 kuruştur.

Gazino patronu, Baba Yaşar ve ekibinin Emel Sayın'ı kaçırdığına inanmaz. Bunun üzerine Baba Yaşar ve yanındakiler Emel Sayın'ın suçundan bir bukle alarak ikinci mektubu patrona gönderir.

Mektupta şunlar yazılıdır:

“Yarın 2.15 matinesine Saray Sineması'na gel. Yolladığımız bilete gösterdiğimiz yere otur. Yanındaki adama parayı ver.”

Emel Sayın, Baba Yaşar ve diğer oyunculara, istedikleri fidyenin iki katını (200.000 TL) teklif eder fakat Baba Yaşar ve diğer oyuncular bu teklifi kabul etmez.

Yakışıklının aktarımına göre Emel Sayın, gazinoda 14 şarkı söylemiştir.

Baba Yaşar, Emel Sayın'a “Avare” filminin 14 hafta oynadığını söyler.

Filmin sonunda Baba Yaşar ve diğer oyuncular arabanın plakasını 50.000 TL'ye satmıştır. Bununla birlikte kendi çabalarıyla boğazı gören yüksek bir noktada ahşap gazino yapmışlardır.

Giyim-Kuşam-Süs

İnsanın giyinme arzusu, tarih boyunca çeşitli değişikliklere uğrayarak devam etmiştir. Bu değişikliklerde sosyal hayat, iş hayatı, özel günler, günlük giyim gibi durumlar etkili olmuştur. Türk giyim-kuşam kültürü, motif çeşitliliği, canlılığı ve zarafetiyle Anadolu insanının dünya görüşü, yaşam biçimi ve hayat standartlarını büyük oranda yansıtmıştır. Giyim-kuşam kültürü, zamana göre değişikliklere uğrayarak her devirde farklı bir hâl almıştır. (Artun, 2008:69-70) Bu bölümde erkek ve kadın giyim değerlendirilecektir.

Erkek giyimi:

Baba Yaşar ve diğer oyuncular, Emel Sayın'ı dinlemek için gazinoya gelirler. Bu sahnelerde erkek oyuncuların giyim-kuşam kültürü şu şekildedir:

Baba Yaşar: Takım elbise giyinmiştir. Takım elbisenin ceketi bordo rengindedir. Aksesuar olarak yelek ve kravat kullanmıştır.

Yakışıklı: Ekoseli ceket ve açık kahverengi renginde bir boğazlı kazak tercih etmiştir.

Süleyman: Bej renginde takım elbise kullanmıştır. Uzun yaka gömleği ile dikkat çeker.

Şeker Kâmil: Geniş yakalı ekoseli gömlek ve ceket giyinmiştir.

Kaymakam Cafer: Gömlek ve ceket giyinmiştir.

Mıstık: Ceketin altına boğazlı kazak giyinmiştir.

Patron: Kravatlı takım elbise giyinmiştir. Sol kolunda aksesuar olarak kol saati kullanırken sonraki sahnelerde siyah taşlı yüzük kullanmıştır.

Tüm ekibin eğlence mekânına gittiklerinden dolayı oldukça şık görünümde oldukları söylenebilir. Bununla birlikte gazinodaki tüm garsonlar takım elbise ile uyumlu papyon takmıştır.

Filmin diğer sahnelerinde Baba Yaşar ve diğer oyuncular Emel Sayın'ı kaçırdıkları sahnede tanınmamak adına yüzlerine kadın çorabı giyinmiştir. Baba Yaşar aksesuar olarak açık kahverengi kasket şapka, oğlu Yakışıklı, gri renkte kasket şapka kullanmıştır. Baba Yaşar ve Süleyman atkı, Mıstık bere, Şeker Kâmil döneme ait bol paçalı kumaş pantolon, ucu uzun kasket şapka kullanmıştır. Mıstık, Şeker Kâmil, Süleyman ve Baba Yaşar sol kollarına kol saati takmışlardır. Bununla birlikte tüm oyuncularda boğazlı kazak, triko hırka, mont gibi kışlık giysiler görülmektedir. Filmde kullanılan bazı giysi ya da aksesuarların, aynı dönemlere ait diğer filmlerde de aynen kullanılması dikkat çekicidir. Örneğin ilgili filmde Süleyman'ın kullandığı benekli atkı, 1976 yılı yapımı olan "*Nereye Bakıyor Bu Adamlar*" filminde Metin tarafından kullanılır. Bu durum, dönemin giyim-kuşam kültürünün farklı filmlere yansımalarının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Oyuncular, Emel Sayın'ın patronundan parayı almak için kılık değiştirirler. "Niyazi Abi" olarak adlandırdıkları kişinin eskici dükkânından eski, yırtık elbiseler, şapkalar alırlar. Kılık değiştirdikleri sahnelerde tüm oyuncular sokak dilencisi görünümündedir. Şeker Kâmil, siyah kadın çarşafı giyinmiştir. Dilenci kılığında olan oyunculardan Kaymakam Cafer, diğer oyunculardan farklı olarak fötr şapka kullanmış, görme engelli taklidi yaparak güneş gözlüğü takmıştır. Elindeki bastonu ile gözlerini kapatarak yürümeye çalışır. Ekip, dilenci sahnesinde sokaktan geçen bir vatandaşı, yakasındaki karanfilden dolayı Emel Sayın'ın patronu zanneder. Yelekli, kravatlı, fötr şapkalı takım elbisesi ile ön planda olan vatandaşın sağ elinde şemsiye bulunur. Bu vatandaşın giyim-kuşam kültürü Hacivat ve Karagöz'deki İstanbul beyefendisi olan "Çelebi" karakteriyle örtüşmektedir.

Evin bir salonunun duvarında Fenerbahçe futbol takımının oyuncu kadrosu bulunur. Baba Yaşar'ın kullandığı atkının renkleri sarı-lacivettir. Buradan hareketle Baba Yaşar'ın Fenerbahçeli olduğu söylenebilir. Emel Sayın, Baba Yaşar'ın kasket şapkasını alıp ona kendisinin ördüğü sarı-lacivert rengindeki bereyi hediye eder. Böylece kişilerin taraftarı oldukları futbol takımı ile giyim-kuşam kültürü arasındaki ilişki filme yansımış olur.

Kadın giyimi:

Emel Sayın, filmin ilk sahnesinde mor renkli abiyeye uyumlu mor renkli tüylü atkı kullanmıştır. Baba Yaşar ve diğer oyuncular, onu bir halıya sarıp kaçırdıkları sahnede Mıstık, farkında olmadan halının içerisinden sarı bir renkte saç modeli çıkarır. Bu durum üzerine Süleyman, Emel Sayın'ın aksesuar olarak peruk kullandığını belirtir.

Baba Yaşar ve diğer oyuncuların Emel Sayın'ı kaçırmaya geldikleri sahnede Emel Sayın'ın geceliği seyirciye yansır. Bu gecelik türü kombinezon modele benzemektedir. Çok önceleri eski Türk kadınları tarafından da tercih edilen bu model, uyunabilir gecelik olarak da adlandırılmaktadır. (Saltabaş, 2011:177)

Emel Sayın'ın kaçırılması sebebiyle başka bir elbisesi yoktur. Bu yüzden Mıstık'ın pantolonunu ve boğazlı kazağını mecburi olarak kullanmak durumunda kalır. Sonraki sahnelerde Süleyman, Adile Teyze'nin önden düğmeli elbisesini çalarak Emel Sayın'a vermiştir. Adile Teyze, kıyafeti Emel Sayın'ın üstünde görünce "Benim de böyle bir mavi elbisem vardı hırsızlar çaldı." diye yakınır.

Baba Yaşar ve diğer oyuncular, Emel Sayın'a kişisel bakım ürünlerinin yanı sıra pembe bir kıyafet alırlar. Bu kıyafeti "tuvalet" diye adlandırırlar. Emel Sayın, bu kıyafetin evin içerisinde giyilmeyeceğini aktarsa da ev halkının sofrasına misafir olduğunda bu kıyafeti giyer.

Filmin diğer sahnelerinde bluz ve abiye ile ön planda olan Emel Sayın, son sahnede boğazlı kazağının üzerine trençkot ve kürk şal ile seyirci karşısına çıkmıştır.

Adile Teyze, başını çember ile bağlamış, üst giyimde pembe elbisenin üzerine hırka giyinmiştir. Alt giyimde ise kumaş etek kullanmıştır.

Emel Sayın'ın hizmetçisi başını yarı bir biçimde yeşil renkte başörtüsüyle kapatmış, üzerine trençkot giyinmiştir.

Halk İnançları; töreler, adetler, gelenekler, görenekler

Halk inançları; bir bölgede yaşayan halkın, eskiden beri getirdiği inanış ve uygulamaların tümüdür. (Eroğlu, 2020:22) Halkın dini ritüelde olan uygulamaları, atalardan öğrendiği birtakım kalıpsal davranışlar, sözler halk inançları içerisinde yer almaktadır.

Filmde Baba Yaşar ve ekibi, Emel Sayın'ı kaçırdıktan sonra tavan arasında bir odaya kapatırlar. Merdivenlerden indikleri sırada Şeker Kâmil, "Korkudan ödüm patladı." der. Bunun üzerine Süleyman "Size nişasta hazırlayayım, korkuya iyi gelir." diye söyler. Gerek internet tabanlı araştırma siteleri gerekse çeşitli kaynaklara bakıldığında Türk halk kültüründe nişastanın korkuya iyi gelip gelmediğine dair herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu cümle, ekibin uzun uğraşlar neticesinde Emel Sayın'ı kaçırmaları ve bunun sonucunda acıktıklarını vurgulamak amacıyla söylenmiş olabilir.

Türk halk kültüründe bıçak, makas, şiş gibi kesici aletlerle ilgili birçok farklı inanış vardır. Örneğin kötü ruhlardan korunmak amacıyla lohusa kadın yalnız bırakılmaz. Yeni doğan bebeğin yattığı odada mutlaka demir, bıçak gibi nesnelere yer alır. Yine farklı Türk coğrafyalarında ve Türk kültüründe ölen kişinin şişmemesi adına karnına bıçak, makas gibi kesici aletler bırakılır. (Kökten, 2008:110-226) Filmde de Süleyman, patates doğrarken Emel Sayın ona yardım etmek ister. Emel Sayın, Süleyman'ın elindeki bıçağı almak ister. Süleyman bıçağı uzatır ve üzerine tükürmesi için Emel Sayın'a işaret eder. Emel Sayın bıçağı eline alır ve üzerine hafifçe tükürür. (Göktaş, 2017:83) Bu sahnede Emel Sayın'ın bıçağın üzerine tükürmesi durumu, aslında ikilinin arasında olumsuz bir durumun olmaması, aralarının

açılmaması düşüncesinden doğmuş olabilir. Nitekim halk kültüründe elden ele kesici bir alet alındığında iki kişinin arasının açılacağı inancı vardır.

Geçiş Dönemleri

“İnsan hayatının başlıca üç dönemi vardır. Bunlar; doğum, evlenme ve ölümdür” (Artun, 2014:149). Filmde Adile Teyze’nin, Emel Sayın’ı, Baba Yaşar’ın evinde görmesi durumu evlilik dönemine ait malzeme oluşturur. Emel Sayın, Baba Yaşar ve ekibini zor durumda bırakmamak adına Adile Teyze’ye Baba Yaşar’ın gelini olduğunu söyler. Yakışıklı ve Emel Sayın’ın birbirine âşık olması durumu evlilik yalanını da beraberinde getirmiştir. Filmde söylem hâlinde geçen evlilik dönemi haricinde herhangi bir geçiş dönemine rastlanılmaz.

Bayramlar-Karşılamlar-Uğurlamalar

Türk halk kültüründe bir kişiyi karşılarken ya da yolcu ederken belirli hareketler ve söylemler yer alır. Filmde karşılama ve uğurlama bölümü Emel Sayın’ın bayıltıldığı sahnelerde çarpıcı bir şekilde yer almaktadır. Filmin başlangıcında Baba Yaşar ve diğer oyuncular Emel Sayın’ı kloroform kullanarak bayıltırlar. Onu kimsenin görmemesi adına bir halının içerisine sararlar. Bir süre sonra Emel Sayın’ın patronunun fidyeye parasını ödemesi üzerine Baba Yaşar ve diğer oyuncular Emel Sayın’ın evine gitmesi kararını alır. Fakat Emel Sayın, Baba Yaşar ve ekibine oldukça alışmıştır. Bu yüzden evden kendi rızasıyla ayrılmak istemez. Ekip, onu tekrar kloroform yardımıyla bayıltır ve daha önce kaçırırken kullandıkları halıya sarıp boş bir araziye bırakır. Bu sahneler filmde karşılama-uğurlamaya örnek teşkil eder.

Kalıp hareketler (tavırlar, jestler, mimikler) kalıp sözler ve sesler

Duygu ve düşüncelerin söze dökülemediği durumlarda bedensel hareketler kullanılır. İlgili filmde Yakışıklı, patronun adamı olduğunu düşündüğü takım elbiseli ve yakasına karanfil takmış kişiyi arkadaşlarına belli etmek adına ıslık çalar. Kaymakam Cafer ise bu kişiyi kaçırmamak adına ıslık çalıp arkadaşlarını uyarmaya çalışır. Fakat ıslık çalmada başarılı olamaz. Bu sahne güldürü unsurunu ön planda tutmak adına yapılmış olabilir.

Dernekler kuruluşlar; dayanışma ve yardımlaşma

Birlikte yaşamanın meydana getirdiği sosyal ve ekonomik yardımlaşmalar insanlık tarihi boyunca var olmuştur. Filmde herhangi bir dernek-kuruluşa rastlanmazken yardımlaşma ve dayanışmanın ön planda olduğu görülür. Kaymakam Cafer’in arabası belirli aralıklarla arıza yapmaktadır. Yolda kalmıştır ve dört tane erkek çocuğu aracı iterek Kaymakam Cafer’e yardım eder. Şeker Kâmil’in okuma-yazma bilmemesi üzerine Emel Sayın ona okuma-yazma öğretir. Adile Teyze, Emel Sayın’ın kaçırılma haberini alır. Belli bir süre sonra da Emel Sayın’ı Baba Yaşar ve ekibinin evinde görür. Emel Sayın, Adile Teyze’ye bu eve gelin geldiğini belirterek Baba Yaşar ve diğer oyuncuları ele vermez. Şeker Kâmil ve Kaymakam Cafer, araba motorunu tek başına taşıyamazlar. Bu yüzden Mıstık ve Yakışıklı yardım etmeye gelir.

Dinsel-büyüsel içerikli inançlar, işlemler

Geleneksel Türk mutfağının vazgeçilmez unsurlarından olan Türk kahvesi, çeşitlerinin oluşu, yapılışı ve içilişiyile Türk halk kültüründe farklı bir yere sahiptir. Gündelik hayatta ağızlarında derin bir lezzet bırakan kahvenin, misafirperverlik ve arkadaşlığın işareti olarak da kültürde önemli bir rol vardır. (<https://aregem.ktb.gov.tr>, 25.10.2022) Kültürde bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı olması, arkadaşlıkların ya da dostlukların pekişmesini de beraberinde getirmiştir. Bu yönüyle toplumda önemli bir içecek olan kahve ilgili film içerisinde de yer almıştır. Filmin bir sahnesinde Mıstık, Emel Sayın’a kahve falı bakar. Dyalogsuz ve kısa süreli olarak gösterilen bu sahnede Mıstık, baktığı kahve falını yorumlar. Film süresince

kahve falında anlatılanların gerçekleşip gerçekleşmediğine dair ise herhangi bir ibareye rastlanılmamıştır.

Halk Edebiyatı

Bu başlık altında filmdeki halk edebiyatı unsurları değerlendirilecektir.

Dualar:

Dua etmek Tanrı ile iletişim kurmanın en yaygın yollarından biridir. Dualar, sesli-sessiz, içten geldiği şekilde belirli bir düzende, zamanlı ya da zamansız yapılabilir. Dualar, teşekkürü, temenniyi ya da karşıdaki kişiye duyulan minnet duygusunu ifade eder. Filmde kullanılan dualar aşağıdaki gibidir.

Allah korusun: Adile Teyzenin hırsızlara “Canları çıksın itlerin” bedduasını söylemesi üzerine Süleyman, dudaklarını şişirerek sağ kulak memesine dokunur ve Allah korusun diye dua eder.

Allah cezanı vermesin: Kaymakam Cafer, Emel Sayın’ın kaldığı odadaki pencereye tahta çakamaz. Bunun üzerine Kâmil, bu bedduayı kullanır.

Beddualar:

Duanın aksine acıyı, öfkeyi, karşıdaki kişiye duyulan nefreti dile getiren unsur beddualardır. Filmde geçen beddualar aşağıdaki gibidir:

Allah kahretsin: Soygun sırasında soygun çorabı yerine kilotlu çorap kullandığı için Şeker Kâmil tarafından Mıstık’a karşı kullanılır. Süleyman, Kâmil’den korktuğu için yumurtaları yere düşürür ve bu bedduayı eder.

Allah’ın belası yer: Emel Sayın, kaldığı yeri Allah’ın belası yer olarak tanımlar. Şeker Kâmil bu duruma bozularak tepki gösterir.

Yerin dibine batsın: Kaymakam Cafer, ceketinin cebindeki saç tarağını Emel Sayın’a uzatır fakat Emel Sayın bu duruma tepki göstererek tarağı yere fırlatır. Bu esnada bu bedduayı söyler.

Adile Teyze, Emel Sayın’ın kaçırılması üzerine, Baba Yaşar ve diğer oyuncuların yanına gelerek çeşitli beddualarda bulunur. Kullandığı beddualar aşağıdaki gibidir:

Allah cezalarını versin: Adile Teyze, Emel Sayın’ı kaçırılanları kastederek kullanır.

Allah kahretsin: Adile Teyze, Emel Sayın’ı kaçırılanları kastederek kullanır.

Canları çıksın: Hırsızları kastederek Süleyman’a karşı bu bedduayı eder.

Evleri barkları yıkılsın: Hırsızları kastederek Süleyman’a karşı bu bedduayı eder.

Boyları posları devrilsin: Adile Teyze, Emel Sayın’ı kaçırılanları kastederek kullanır.

İki yakaları bir araya gelmesin inşallah: Adile Teyze, Emel Sayın’ı kaçırılanları kastederek kullanır.

Sürüm sürüm sürünsünler inşallah: Adile Teyze, iki tavuğunun çalınması üzerine beddua eder. Bunun üzerine Süleyman ve Kaymakam Cafer onu sakinleştirmeye çalışır. Bu sahneye dair diyalog aşağıdaki gibidir:

-Süleyman: “Canım, intizar etme Adile Teyze. Belki mecbur kalmıştır çocuk.”

-Kaymakam Cafer: “Helal et, helal et!”

Bedduaları bitirdikten sonra Süleyman, ona “Ya beddua etme Adile Teyze. Bakarsın tutar.” diye söyler. Adile Teyze bunun üzerine “(Emel Sayın’ı) kaçırın kendi oğlum olsa elimle teslim ederim polise vallahi.” der.

Kalıp sözler:

Ye, iç, keyfine bak: Bu kalıp sözü Kaymakam Cafer, Emel Sayın'a karşı kullanır.

Gözleri açık gitmek: Yakışıklı, gazino patronundan intikam alınmadığı hâlde gözünün açık gideceğini Baba Yaşar'a aktarır.

Âşık Edebiyatı:

Türk halk edebiyatının en canlı ve en yaygın bölümünü oluşturan edebiyat türü âşık edebiyatıdır. Belli bir icra geleneği olan bu edebiyat, Türkiye sahasında güçlü temsilciler yetiştirmiş, diğer edebiyat alanlarını da etkilemiştir. Telden ya da dilden doğaçlama olarak şiir söyleyen halk sanatçılarına âşık denir. (Artun, 2009:1) Filmde Süleyman'ın dilenci kılığına girip eline sazını alıp şarkı söylemeye başlaması akıllara âşık edebiyatını getirmiştir. (Göktaş, 2017:159) Süleyman'ın söylediği şarkı, TRT Türk Sanat Müziği repertuarında yer alan 11567 numaralı bestekârı Sadeddin Kaynak olan “*Yüce Dağ Başında Yatmış Uyumuş*” (Ersoy, 2018:36) şarkısıdır. Şarkının sözleri Süleyman tarafından değiştirilerek şu şekilde yorumlanmıştır:

Yüce dağ başında yatmış uyumuş
Ela gözlerini uyku bürümüş oy...

(Bir vatandaş ona bozuk para verir. Bu sırada yakışıklı yanına yaklaşır ve “Süleyman, herif gecikti. Olur ya aşağıdan gelir. Dikkatli ol!” der.)

Rüzgâr eser zülüflerin tellenir
Dikkat olun herif aşağıdan gelir oy (2)
Aşağıya bakmayın salak salak
Yukarıdan geldi bizim dangalak oy (2)

Şiir:

Emel Sayın'ın halının içerisinde kıpırdaması üzerine Baba Yaşar ve diğerleri şarkı söyleyerek Emel Sayın'ın sesini bastırmaya çalışırlar. Söyledikleri şarkı ise şair Ümit Yaşar Oğuzcan'a ait “*Bir Gece Ansızın Gelebilirim*” şiiridir. Filmde şiir sözleri, şarkı biçimiyle değiştirilerek aşağıdaki gibi yorumlanmıştır.

Bir gece ansızın gelebilirim (2)
Belki de hayata yeni başlarım
İçimde küllenen kor alevlenir
Bakarsın hiç gitmem kölen olurum
Belki de seversin beni kim bilir...

Atasözü:

“Milletlerin karakterini, hayat karşısında tavır ve zihniyetlerini ifade eden özlü sözler” atasözü olarak isimlendirilir (Çobanoğlu, 2004:1). Halk arasında sıkça kullanılan atasözleri filme de yansımıştır. Şeker Kâmil ile Süleyman arasında geçen bir diyalogda halk tarafından çok önceleri kullanılan ve günümüzde de kullanımı devam eden gönül bağı ilişkisi vurgulanmıştır.

-Şeker Kâmil: “Şu Allah'ın işine bak. Koskoca Emel Sayın gelsin bizden birine âşık olsun.”
-Süleyman: “Eeeee gönül bu oğlum... Bala da konar b.ka da.”

- TDK Türkçe Sözlükte “Davul dengi dengine diye çalar.” (TDK, 2018:600) olan atasözü filmde Şeker Kâmil tarafından değiştirilerek “Davul bile dengi dengine” diye Emel Sayın'a karşı söylenmiştir.
- “Şap ile şeker bir değil.” Atasözü filmde Şeker Kâmil tarafından soru şekliyle yer alır. Şeker Kâmil, Emel Sayın'a “Şapla şeker bir arada olur mu hiç?” diye sorar.

Deyimler:

En az iki kelime ile kurulan söz ve söz öbeklerinden oluşan deyimler, tıpkı atasözleri gibi kısa ve özlü anlatım aracıdır. Filmde kullanılan deyimler aşağıdaki gibidir:

- Acısını çıkarmak: Şeker Kâmil yanındakilere karşı kullanır.
- Adam olamamak: Şeker Kâmil, kendisini kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Ağız tadıyla içmek: Yakışıklı tarafından diğer oyunculara karşı kullanılır.
- Ağzından bir şey kaçırmak: Şeker Kâmil, Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Ağzını topla: Kaymakam Cafer, Süleyman'a karşı kullanır.
- Alfabeyi sökmek: Yakışıklı, Kâmil Usta'yı kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Alıkoymak: Emel, Baba Yaşar ve diğerlerine karşı kullanır.
- Atlatmak: Süleyman, yanındakilere karşı kullanır.
- Ayaklanmak: Baba Yaşar, mahalleliyi kastederek kullanır.
- Ayaklarının altını öpmek: Emel Sayın, Baba Yaşar ve diğer oyunculara karşı kullanır.
- Başı derde girmek: Baba Yaşar, Emel Sayın'a karşı kullanır. Şeker Kâmil, Emel Sayın'ı kastederek yanındakilere karşı kullanır.
- Başına bir bela gelmek: Kaymakam Cafer, diğerlerine karşı kullanır.
- Başına geleni sormamak: Adile Teyze, Süleyman'a karşı kullanır.
- Başına gelmek: Yakışıklı tarafından kullanılır.
- Başına iş gelmek: Baba Yaşar, Emel Sayın'ı kastederek kullanır.
- Başka bir dünya vardı: Emel Sayın, Yakışıklıya karşı kullanır.
- Batmak: İflas etmek anlamında Yakışıklı ve Baba Yaşar tarafından kullanılır.
- Belini doğrultmamak: Baba Yaşar, gazino patronunu kastederek kullanır.
- Bir sürü bahane uydurmak: Süleyman, Emel Sayın'ı kastederek Baba Yaşar ve diğer oyunculara karşı kullanır.
- Canına okumak: Kaymakam Cafer, gazino patronu ve adamlarını kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Çaktırmamak: Baba Yaşar tarafından kullanılır. Yakışıklı, Mıstık'a karşı kullanır.
- Çekip gitmek: Baba Yaşar, diğer oyuncularla birlikte buldukları semtten ayrılacaklarına dair kullanır.
- Dayak atmak: Yakışıklı tarafından kullanılır.
- Dayak attırmak: Süleyman, gazino patronunun yaptıklarını Emel Sayın'a anlatırken kullanır.
- Dayak yedirmek: Mıstık, Kaymakam Cafer'e karşı kullanır.
- Dayak yemek: Baba Yaşar, gazino patronunu kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır. Baba Yaşar, yanındakilere karşı kullanır.
- Derleyip toplamak: Mıstık, evi kastederek Yakışıklı ve Kaymakam Cafer'e karşı kullanır.

- Ders oldu: Emel Sayın, kendisini kastederek kullanır.
- Dikkatli olmak: Baba Yaşar, yanındakilere karşı kullanır.
- Dingonun ahır: Şef Garson, Baba Yaşar ve diğer oyunculara karşı kullanır.
- Doyamamak: Mıstık, Emel Sayın'ın şarkılarını kastederek gazinoda yanındakilere karşı kullanır.
- Dün bir bugün iki: Emel Sayın, Kâmil Usta'yı kastederek Yakışıklı'ya karşı kullanır.
- El atmak: Şeker Kâmil, Yakışıklı ve Mıstık'a motoru taşımak için seslenirken kullanır.
- Ele vermemek: Süleyman, Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Elinde kalmak: Kaymakam Cafer, araba motorunu kastederek Şeker Kâmil'e karşı kullanır.
- Eline sağlık: Mıstık, Yakışıklıya karşı kullanır.
- Er geç anlamak: Baba Yaşar, Emel Sayın'ı kastederek diğer oyunculara karşı kullanır.
- Eşek sudan gelinceye kadar dövmek: Süleyman, gazino patronunu kastederek Baba Yaşar'a karşı kullanır.
- Farkında olmamak: Yakışıklı, Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Gelin gelmek: Adile Teyze, Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Göze almak: Emel Sayın, Baba Yaşar ve diğer oyunculara kendisini kaçırmayı kastederek kullanır.
- Gözün aydın: Emel Sayın ve Baba Yaşar karşılıklı olarak birbirine kullanır.
- Gözünü sevmek: Baba Yaşar, "Avare" filmini çok sevdiğini belirterek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Gül gibi arabaydı: Kaymakam Cafer, arabayı kastederek Süleyman'a karşı kullanır.
- Güzelim şarkıyı rezil etmek: Baba Yaşar, Kaymakam Cafer'e karşı kullanır.
- Hapı yutmak: Süleyman, Emel Sayın'a karşı kullanır. Yakışıklı, Mıstık'ın annesini görür ve ondan korktuğunu belirtmek için kullanır.
- Hastanelik olmak: Baba Yaşar, gazino patronunu kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- İcabına bakmak: Baba Yaşar tarafından kullanılır.
- İflas etmek: Kâmil, gazino patronunu kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- İnadı bırak: Baba Yaşar, Emel Sayın'a karşı kullanır.
- İflas etmek: Şeker Kâmil, Emel Sayın'ın patronunu kastederek kullanır.
- İnsaf yok mu: Emel Sayın, Baba Yaşar ve diğer oyunculara karşı kullanır.
- İnsan yüzü görmemek: Emel Sayın, Mıstık'a karşı kullanır.
- İntikam almak: Baba Yaşar, gazino patronuna kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır. Şeker Kâmil, Kaymakam Cafer'e karşı kullanır.
- İntizar etmemek: Süleyman, Adile Teyze'ye karşı kullanır.
- İspat etmek: Yakışıklı, Emel Sayın'ı kastederek yanındakilere karşı kullanır.

- İş gördürmek: Adile Teyze, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- İşine bakmak: Baba Yaşar tarafından kullanılır.
- İşine yaramak: Süleyman, Adile Teyze'ye karşı kullanılır.
- İşkence etmeyin: Emel Sayın kendisini kastederek Baba Yaşar ve diğer oyunculara karşı kullanılır.
- İştahı açılmak: Emel Sayın, Süleyman, Mıstık ve Cafer'e karşı kullanılır.
- Kazık atmak: Şeker Kâmil tarafından kullanılır.
- Kazıklamaya kalkmak: Yakışıklı, gazino patronu ve adamlarını kastederek Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Kendi ayağıyla gelmek: Adile Teyze, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Kendinden geçmek: Hizmetçi, gazino patronuna karşı kullanılır.
- Kendini yiyip bitirmek: Baba Yaşar, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Kırk yılda bir: Süleyman tarafından diğer oyunculara karşı kullanılır.
- Kıymak: Mıstık, annesi Adile Teyze'ye karşı kullanılır.
- Mahvolmak: Kâmil, Emel Sayın'ın kaçırılma haberini aldığı zaman kullanılır.
- Memnun kalmak: Kaymakam Cafer, diğer oyunculara karşı kullanılır.
- Meraktan ölmek: Mıstık'ın annesi, Mıstık ve diğerlerine karşı kullanılır.
- Meselenin kapanması: Emel Sayın, gazino patronuna karşı kullanılır.
- Misafir gelmek: Süleyman, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Ortalığı bulandırmamak: Gazino patronu yanındakilere karşı kullanılır.
- Oturmaktan patlamak: Emel Sayın, Baba Yaşar'a karşı kullanılır.
- Ödü patlamak: Şeker Kâmil, korktuğunu ifade etmek için kullanılır.
- Para yemek: Şeker Kâmil, gazinodaki insanları kastederek etrafındakiler için kullanılır.
- Paşa paşa eğlenmek: Baba Yaşar, fakir insanları kastederek kullanılır.
- Rahatsız etmemek: Süleyman, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Sevdadan vazgeçmek: Süleyman, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Sıkıntıdan patlamak: Emel Sayın, Mıstık'a karşı kullanılır.
- Sofrayı kurmak: Süleyman, Kaymakam Cafer'e karşı kullanılır.
- Şamatalık yapmamak: Kâmil, stadyumda bir kişiye karşı kullanılır.
- Şarkı mı dokundu: Emel Sayın, Süleyman'a karşı kullanılır.
- Tadı kalmamak: Baba Yaşar, yanındakilere karşı kullanılır.
- Teessüf etmek: Mıstık, Emel Sayın'a karşı kullanılır.
- Tıkmak: Emel Sayın, Baba Yaşar'a karşı kullanılır.
- Tüymek: Emel Sayın'ın uyanması üzerine Kaymakam Cafer tarafından kullanılır.

- Ukalalık etmemek: Kâmil, stadyumda bir kişiye karşı kullanır.
- Uyutmak: Polisi geçiştirmek anlamında Mıstık tarafından kullanılır.
- Yanmak-Bitmek: Emel Sayın'ı kaçırdıktan sonra Mıstık çok susamıştır. Çok susaması üzerine kullanır.
- Yaranamamak: Mıstık, Emel'i kastederek Süleyman'a karşı kullanır.
- Yumuşamak: Baba Yaşar, Emel Sayın'ı kastederek yanındakilere karşı kullanır.
- Yüz bin liraya değer: Emel Sayın, kendisini kastederek kullanır.
- Yüz defa söylemek: Baba Yaşar, Kâmil Usta'ya karşı kullanır.
- Yüzüne gözüne bulaştırmak: Baba Yaşar, Kaymakam Cafer'in şarkı sözündeki hatasını kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır.
- Zarar vermek: Baba Yaşar, gazino patronunu kastederek kullanır.

Halk Müziği ve Müzik Araçları

Halk müziği, doğa-insan-toplum ilişkisi altında yer alan her türlü olayı konu edinen ve işleyen müzik türüdür. Bu yüzden halk müzikleri her coğrafyada ve toplumda kendine has özellikler geliştirir. Türk halk müziği de bu bağlamda gerek doğa ile insan ilişkilerinde gerekse Türk toplumsal hayatının düzenine göre şekil alır. (Akat, 2021:485) Filmin çeşitli sahnelerinde Emel Sayın tarafından “*Mavi Boncuk*”, “*Bak Yeşil Yeşil*”, “*Duydum ki Unutmuşsun*”, “*Olmaz Böyle Şey*” gibi dönemin popüler şarkıları icra edilir. Bu sahnelerde ud, def, akordiyon, cümbüş, gitar, klarnet, piyano, keman gibi çeşitli müzik araçları kullanılmıştır. Filmde dönemine ait olan çeşitli şarkıların icra edilmesi ses merkezli yaklaşıma örnek teşkil eder.

Adlar

İnsanoğlu bir varlığı tanımlamak adına ona isim bırakmak durumunda kalmıştır. Filmde özel adlardan Emel Sayın'ın adı ile Adile Naşit'in adı gerçek isim olarak kullanılırken diğer oyuncular lakaplı isimlerle karşısına çıkmıştır. Her oyuncunun kendine has bir lakabı vardır. Filmdeki lakaplı kullanımlar aşağıdaki gibidir:

Baba Yaşar: Tüm oyuncuların örnek model aldığı baba rolündedir. Ekibi yönlendiren ve sözünü kabul ettiren bir biçimde seyirci karşısına çıkar. Filmde diğer oyuncularla akrabalık bağı olmamasına karşın “Baba” diye hitap edilerek seslenilir.

Yakışıklı Necmi: Filmde Baba Yaşar'ın oğlunu canlandıran Yakışıklı, oyuncular arasında ön planda tutulan kişidir. Nitekim bir zaman sonra Emel Sayın'a karşı olan aşkı, diğer oyuncuların dikkatinden kaçmaz.

Kanuni Süleyman: Bir sahnede Şeker Kâmil, arkadaşı Süleyman'a “Naber Kanuni?” diye seslenmektedir. Dolayısıyla Süleyman, Osmanlı padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman'ın lakabıyla ilişkilendirilir. Süleyman aynı zamanda Yakışıklı Necmi'nin halasının oğludur.

Şeker Kâmil: Kâmil'i canlandıran oyuncuya kilolu olmasından dolayı “Şeker” lakabı ile seslenilir.

Kaymakam Cafer: Şeker Kâmil'in yeğenidir. Emel Sayın ve Yakışıklı arasında geçen diyalogda Yalovalı olmasıyla ilişkilendirilmiştir. Cafer'in “Kaymakam” lakabını alması, “*Kim Takar Yalova Kaymakamı*” hikâyesini akıllara getirir.

“Bir gün Yalova'ya genç, yeni mezun bir kaymakam atanır. İlk kez göreve başlayacak olan Kaymakam, İstanbul'dan vapura binerek Yalova'ya gelir. Yalova'da iskelenin kalabalık

olduğunu görür ve güverteye çıkar. Yanından geçen bir boyacıya “Bu kalabalık Yalova Kaymakamını bekliyor değil mi?” diye sorar. Boyacı ise ona “Kim takar Yalova Kaymakamını abi! Halk Gazi Paşa’yı bekliyor, Gazi Paşa’yı...” diye cevap verir.” (<https://www.youtube.com>, 27.10.2022)

Filmde de Kaymakam Cafer’in saf, temiz kalpli olma durumu bu lakap ile ilişkilendirilmesine sebep olmuştur.

Niyazi Abi: Filmde eskici dükkânı olan kişidir. Oyuncular, dilenci elbiselerini buradan alırlar.

Saray Sineması, filmde mekân adı olarak geçer. Baba Yaşar ve diğer oyuncular, mektup yazarak Emel Sayın’ın patronunu buraya çağırırlar.

Argo-Küfürler

Her yerde ve her zaman kullanılmayan ya da kullanılmaması gereken çoğunlukla eğitim almayan kişilerin söylediği söz veya deyim (TDK, 2018:149) olarak adlandırılan argo ilgili filmde tekrarlı ve tekrarsız bir biçimde kullanılmıştır.

- Allahsızlar: Süleyman, gazino patronunun adamlarına karşı kullanır.
- Anasını satayım: Şeker Kâmil, bahşiş bırakmak adına yanındakilere karşı kullanır.
- Ayı: Süleyman, Kaymakam Cafer’e karşı kullanır.
- B.k halleder: Süleyman, Kâmil Usta’nın otomobili tamir edemeyeceğini ima ederek yanındakilere karşı kullanır.
- Caniler: Adile Teyze, Emel Sayın’ı kaçıranlar için kullanır.
- Dangalak: Süleyman, patronun adamı diye düşündükleri kişiye karşı şarkı sözünde kullanır.
- Deve: Gazino şefi, Baba Yaşar’a karşı kullanır. Süleyman, Kaymakam Cafer’e karşı kullanır.
- Enayi: Şeker Kâmil, Süleyman’a karşı kullanır.
- Eşşoğlu eşşek: Sinema salonundaki seyirci, patrona karşı kullanır. Şeker Kâmil, Kaymakam Cafer’e karşı kullanır.
- Hergele: Baba Yaşar, gazino patronuna kastederek Emel Sayın’a karşı kullanır. Mıstık, gazino patronunu kastederek Emel Sayın’a karşı “Bizim hesabımız o hergeleyle.” der. Şeker Kâmil, gazino patronunu kastederek yanındakilere karşı kullanır.
- Hırsız köpekler: Adile Teyze, Süleyman’ın iki tavuğunu çalması üzerine kullanır.
- Hıyar: Mıstık, Kaymakam Cafer’e karşı kullanır. Şeker Kâmil, Kaymakam Cafer’e karşı kullanır.
- İnek: Mıstık, Kaymakam Cafer için kullanır.
- İt oğlu it: Baba Yaşar, gazino şefine karşı kullanır.
- İt sürüsü: Yakışıklı, gazinodakilere karşı kullanır.
- İt: Adile Teyze, hırsızları kastederek Süleyman’a karşı kullanır.
- Katiller, haydutlar, ırz düşmanları, adi herifler, çılgınlar, namussuzlar: Emel Sayın, Baba Yaşar ve diğerleri için kullanır.

- Namussuz: Adile Teyze, hırsızlara karşı kullanır. Baba Yaşar, gazino patronunu kastederek yanındakilere karşı kullanır. Kaymakam Cafer, arabayı kastederek bozulmasına karşılık kullanır. Süleyman, gazino patronunu kastederek Emel Sayın'a karşı kullanır. Yakışıklı, gazino patronu için kullanır. Adile Teyze, Emel Sayın'ı kaçıranlar için kullanır.
- Ne enayilik: Mıstık, Baba Yaşar ve diğer oyuncuların Emel Sayın'a karşı isimlerini kullanmasını enayilik olarak aktarır.
- Or.sp. çocuğu: Yakışıklı ve gazino şefi karşılıklı olarak birbirine kullanır. Mıstık, gazinodakiler için kullanır.
- P.zevenk: Şeker Kâmil, gazino patronunu kastederek Baba Yaşar'a karşı kullanır.
- Pis herif: Gazino patronu, Baba Yaşar'a karşı kullanır.
- Salak: Süleyman, diğer oyunculara karşı şarkı sözünde kullanır.
- Sapık herif: Sinema salonundaki seyirci, patrona karşı kullanır.
- Ulan: Yakışıklı, Kaymakam Cafer'e karşı kullanır.

Sonuç

1974 yapımı *Mavi Boncuk* filmi Türk halk kültürü bağlamında değerlendirildiğinde kültürel öğelerden kiminin değiştirilmeden yansıtıldığı kiminin ise filme komedi unsuru katmak adına değiştirilerek işlendiği görülmektedir.

Yerleşim türleri ve halk mimarisi adına İstanbul'un çeşitli semtlerindeki tarihî yapılar ve binaların ön planda olduğu görülür. Bu durum halk kültürüne görüntü merkezli yaklaşım bakış açısıyla yaklaşmayı doğurur. Nitekim İstanbul'un Taksim, Sarıyer gibi semtlerinin seyirciye yansıtılmasının yanı sıra pek çok Yeşilçam filminde yer alan tarihî yapı bu filmde kullanılmıştır.

Isınma ihtiyacının giderilmesi noktasında kömür sobası ile kaloriferin kullanılması, filmde geleneksel ve modern kullanımın birlikte görünmesine sebep olmuştur.

1973 yılında yaşanan petrol krizinin Türkiye ekonomisinin dengesini bozması karaborsacılığı doğurmuş, böylelikle halk yağ, şeker gibi ürünleri bulmakta zorlanmış, bu tür ürünleri karaborsada bulmaya yönelmiştir. Filmde de döneme ait sıkıntıların Baba Yaşar ve diğer oyuncular tarafından dile getirilip işlendiği görülür. Kaymakam Cafer'in bilet satışı esnasında farkında olmaksızın stadın içerisine girmesi durumu seyirciye güldürü unsurunu vermek amacıyla yapılmıştır. Yine filmdeki altı kafadar taşıyan emektarın, Kaymakam Cafer'in otomobilinin, sürekli olarak bozulması durumu seyirciye güldürü unsurunu yansıtmak amacıyla yapıldığı görülür. Adile Teyze'nin tavuklarının ve ürünlerinin filmde çalınması durumu kümes hayvancılığını akıllara getirir. Filmde Adile Teyze'nin tavuklarından ya da ürünlerinden herhangi bir gelir elde edip edemeyişi seyirciye yansıtılmazken bu durum halk ekonomisine dair bir malzeme teşkil etmiştir.

Filmde geniş yaka gömlek, bol paça kumaş pantolon, kazak, triko hırka gibi giysilerin tercih edilmesi dönemin giyim-kuşam kültürünü yansıtmıştır. Özellikle Baba Yaşar'ın taraftarı olduğu takımının renkleri, Emel Sayın tarafından fark edilmiş ve Baba Yaşar'a bu takım renklerinde kışlık bere örülüp hediye edilmiştir. Yine giyim-kuşam kültüründe Emel Sayın'ın tuvalet yani gece elbisesini giymesi tüm oyuncuların gözlerini kamaştırmıştır.

Emel Sayın ve Süleyman tarafından kesici bir aletin filmde diyalogsuz sahnede kullanılması, halk arasında bilinen elden ele kesici bir aletin alınmaması gerekliliği inancını ekrana taşımıştır. Mıstık, Emel Sayın'a kahve falı baktıktan sonra birtakım şeyler söyler. Fakat film süresince söylenen şeylerin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bilgi yoktur.

Filmde halk edebiyatı unsurlarının da epeyce kullanıldığı görülür. Bu unsurlardan dualar, beddualar, şiir, atasözleri ve deyimler aynı ya da farklı formlarda seyirci ile buluşmuştur. Özellikle aşıklık geleneğini anımsatacak sahnelerin filmde Süleyman tarafından işlenmesi, halk kültürü açısından büyük önem taşımaktadır. Dönemin popüleritesine uygun şarkıların oyuncular tarafından çalınıp söylenmesi folklorun ses merkezli yaklaşımı ile ilişkilendirilebilir.

Filmde kişi adlarından iki adın gerçek olarak kullanılması diğer adların lakaplarla yer bulması durumu da dikkat çeken diğer bir ayrıntı olarak seyirciye yansıtılmıştır.

Sedat Veyis Örnek'in halkbilimi tasnifi örnek olarak yapılan bu çalışmada;

- Köy, kasaba ve kent yaşamı,
- Halk bilgisi,
- Halk tiyatrosu (geleneksel tiyatro),
- Halk oyunları (dansları),
- Çocuk oyunları ve oyuncaklar,
- Halk eğlenceleri; sporlar

maddeleri filmde yer almamaktadır. Diğer maddelerin ise filmde belirli formatlarda kendisine yer bulduğu görülür. Bu sonuca göre Türk halk kültürünün içerisinde yer alan pek çok kültürel unsurun sinema aracılığıyla taşıyıcı ve aktarıcı olduğu görülür. Bu aktarımda yönetmen, senarist ve oyuncuların etkisi büyüktür. Kültürel öğeler kitle iletişim araçlarıyla ne kadar doğru ve etkili bir biçimde aktarılırsa gelecek kuşak bu aktarımdan o derecede faydalanacak ve kültür aktarımını bu doğrultuda devam ettirecektir.

Kaynakça

Kitaplar ve Sözlükler

- Akat, A. (2021). Halk Bilgisinin Müziğe ve Dansa Dönük Temsilleri. M. AÇA (Dü.) içinde, *Halk Bilimi El Kitabı* (s. 485). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Artun, E. (2006). *Adana Halk Kültürü* (2. b.). Adana: Ulusoy Matbaacılık.
- Artun, E. (2009). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı* (4 b.). İstanbul: Kitabevi Yayıncılık.
- Artun, E. (2014). *Türk Halkbilimi* (11 b.). Ankara: Karahan Kitabevi.
- Çobanoğlu, Ö. (2004). *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: AKM Başkanlığı Yayınları.
- Eroğlu, A. H. (2020). Halk inanışlarına giriş. D. ARIK, & A. H. EROĞLU (Dü) içinde, *Halk İnanışları* (s. 22). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güvenç, A. Ö. (2020). *Folklor ve Sinema*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Özkan, Ö. (2020). *Popüler Kültür ve Hakikat Sonrası Zamanlar*. Ankara: Gece Kitaplığı.

TDK Türkçe Sözlük. (2018). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Makaleler, Tezler, Bildiriler ve Diğer Basılı Yayınlar

- Artun, E. (2008). Adana ve Osmaniye halk kültüründe giyim-kuşam geleneği. M. T. Koçkar (Dü.) içinde, *Halk Kültüründe Giyim Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyum Bildirileri* (s. 69-70). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Ersoy, G. (2018). *Sadeddin Kaynak'a Ait TRT Reperuarında Yer Alan Şarkı Formundaki Eserlerin Makamsal Analizi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Göktaş, A. (2017). "Kemal Sunal'ın Başrol Oynadığı Filmlerdeki Türk Halk Kültürü Unsurlarının Tespiti ve İncelenmesi". (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kale, Ö. (2010). Edebiyat sinema ilişkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(3), 266.
- Kökten, Y. (2008). "Gilan Türk Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri (Doğum-Evlenme-Ölüm)". (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özarlan, M., & Karataş, H. (2016). Halk ekonomisinde mübadele "öründen tutma kardaşlık" örneği. *Millî Folklor*, 28(110), s. 19.

İnternet Kaynakları

- Ataman, N. (Prodüktör), & Eğilmez, E. (Yöneten). (2015, 07 22). Mavi Boncuk 1 Full HD [Sinema Filmi]. 10 17, 2022 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=0aPemUexAk4> adresinden alındı.
- Ateş, Ü. (2022, 03 26). <https://www.youtube.com/watch?v=XQBOQMjS4-s> 10 20, 2022 tarihinde <https://www.youtube.com> adresinden alındı.
- <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12762/genel-ozellikleriyle-turk-mutfak-kulturu.html> (tarih yok). 10 21, 2022 tarihinde <https://aregem.ktb.gov.tr> adresinden alındı.
- <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-202374/turk-kahvesi-kulturu-ve-gelenegi.html> (tarih yok). 10 25, 2022 tarihinde <https://aregem.ktb.gov.tr> adresinden alındı.
- <https://www.tsa.org.tr/tr/film/filmgoster/3963/mavi-boncuk> (tarih yok). 10 21, 2022 tarihinde <https://www.tsa.org.tr> adresinden alındı.
- Kaygusuz, B. (2022, 05 10). <https://www.youtube.com/watch?v=vKBCk04szfs> 10 27, 2022 tarihinde <https://www.youtube.com> adresinden alındı.